

Marzec, Nr 3/2023 (244)

Informator parafialny

Parafii Ewangelicko-Augsburskiej
w Słupsku

Któż nas odłączy od miłości Chrystusowej?

Rz 8,35

Parafia Ewangelicko-Augsburska w Słupsku

ul. Krzywa 1, 76-200 Słupsk

Kontakt: slupsk@luteranie.pl

tel.: 00 48 (0) 59 842 25 77

Nr konta: PL **25160014621816836860000001**

KOD SWIFT: PPABPLPK

Duchowny:

Proboszcz: ks. Wojciech Froehlich

e-mail: wojciech.froehlich@luteranie.pl

tel. 00 48 59 842 25 77, kom. 605 556 749

Adresy kościołów i kaplic:

Kościół Świętego Krzyża: Słupsk ul. Słowackiego 40

Kaplica w Lęborku: Lębork, ul. Wojska Polskiego 47

Kaplica Gardna Wielka: Gardna Wielka, ul. Pomorska 2

Strony internetowe:

www.slupsk.luteranie.pl • www.luteranie.pl

Korekta: Anna Froehlich

Słowo duszpasterza

Drodzy!

Marzec to dla mnie zawsze miesiąc zmian. Przede wszystkim tych, które dzieją się w przyrodzie. Rozpoczyna się wiosna, której zwiastunami są pojawiające się ptaki wędrowne, w tym żurawie (choć one pojawiają się już w lutym) i nasze „polskie” bociany. Zmienia się krajobraz na polach. W ogrodach i na skwerach miast pojawiają się pierwsze kwiaty. Milczące ptaki zaczynają swoje godowe trele, biorą się ostro do wicia gniazd i poszukiwania miejsc lęgowych. W ostatni weekend marca następuje zmiana czasu na letni w wyniku czego dni stają się dłuższe. W związku z budzącą się wiosną i coraz mocniej świecącym słońcem człowiek wydaje się otrzymywać nową energię do życia. Po jesienno-zimowej szarości życie znowu nabiera barw. Także w przestrzeni roku kościelnego marzec to czas „zmian”. Z czasu poepifanijnego przechodzimy do czasu pasyjnego, okresu siedmiu tygodni wspomnienia męki i śmierci Jezusa Chrystusa. Choć może te „zewnątrzne” zmiany nie są zbyt wielkie (w liturgii nie śpiewa się Alleluja, zmieniane są barwy liturgiczne na filetowe – pokutne), to czas ten wzywa, zachęca

ks. Wojciech Froehlich

*Proboszcz parafii
w Słupsku*

nas do dokonywania rachunku sumienia i refleksowania naszego duchowego życia oraz dokonywania w nim zmian, które umocnią naszą wiarę i relację z Bogiem. Przeżywany przez nas w marcu czas pasyjny to także czas szansy, na odkrycie na nowo sensu wiary w Boga, wiary w wartości takie jak miłość, pokój, dobro, ale przede wszystkim tego, że Boża Miłość do nas jest bezwarunkowa, że jest mocniejsza niż śmierć, o czym Bóg pozwala nam się przekonać dzięki ofierze i zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa. Jeśli ufam i na tej ufności buduję moje życie oraz dokonuję w nim zmian, to nic i nikt nie będzie mógł mnie odłączyć od Chrystusa i wykluczyć z grona tych, dla których i za których oddał swoje życie. Niech dobry Bóg daje Wam taką ufność każdego dnia. Amen.

Z modlitwą
Wasz Duszpasterz

Zafascynowani Jezusem.

ks. Wojciech Froehlich
Proboszcz Parafii w Słupsku

Wśród tych, którzy przybyli na święto, aby oddać pokłon Bogu, byli też pewni Grecy. Podeszli oni do Filipa z Betsaidy Galilejskiej i prosili, mówiąc: Panie, chcemy zobaczyć Jezusa. Filip poszedł i powiedział Andrzejowi. Wówczas Andrzej z Filipem poszli i powiedzieli Jezusowi. Jezus zaś oznajmił im, mówiąc: Nadeszła godzina, aby został uwielbiony Syn Człowieczy. Zapewniam, zapewniam was: Jeśli ziarno pszenicy, które wpadło w ziemię, nie obumrze, samo jedynie pozostaje. Jeśli zaś obumrze, przynosi obfity owoc. Kto miłuje swoje życie, utraci je, a kto nienawidzi swego życia na tym świecie, zachowa je na życie wieczne. Jeśli ktoś chciałby Mi służyć, niech idzie za Mną, a gdzie Ja jestem, tam będzie i Mój sługa. Jeśli ktoś będzie Mi służył, uszanuje go Ojciec.

J 12,20-26

Drodzy w Chrystusie!

Od czego zaczyna się bycie czyimś fanem albo pasjonatem czegoś? Drogi do tego na pewno bywają różne, ale na początku zawsze będzie stała fascynacja i ciekawość. Bywa, że przypadkowe spotkanie, udział w jakimś wydarzeniu, czy poznanie czegoś rozbudza w człowieku zainteresowanie i jak ziarno wrzucone w ziemię, zaczyna swoje życie, swój rozwój i wzrost. Trzeba jednak być czujnym i nie pozwolić, aby fascynacja przerodziła się w fanatyzm, a takie przykłady z historii też znamy.

Słowo niedzieli, która nosi łacińską nazwę *Laetare* czyli *Radujcie się!* także mówi o zaciekawieniu i zainteresowaniu. Ewangelista Jan opisuje, że zbliża się święto, które gromadzi w Jerozolimie tłumy ludzi. Ludzie ci

chcą przeżywać Paschę w sposób szczególny w świątyni, czyli w miejscu, w którym przebywa obecność Boga na ziemi. Tam znajdowało się Boże prawo, zasady do przestrzegania, których każdy wyznawca Boga Izraela był zobowiązany. Tak więc można powiedzieć, że każdy, kto wy-

religijności bliskiej człowiekowi. Prawdopodobnie przybyli do Jerozolimy, aby upewnić się w przekonaniu, że dokonują właściwego wyboru angażując się w zupełnie inny, od tego w którym zostali wychowani, nurt religijny. Z pewnością będąc w Jerozolimie nie uszło ich uwadze, że do stoli-

biał się na święto Paschy chciał doświadczać obecności Boga. Wśród wielu zgromadzonych w Jerozolimie Żydów znajdowali się również ludzie spoza tego kręgu, ludzie poszukujący realnego, żywego i działającego Boga. Autor czwartej ewangelii nazywa ich *Grekami*, byli to reprezentanci tzw. świata pogańskiego, którzy nie odnajdywali się w religijności hellenistycznego politeizmu, lecz poszukiwali

cy przybył ktoś szczególnie. Musiało być wtedy głośno o Jezusie, którego chciano nawet obwołać królem. Ewangelie relacjonują, że tłumy witały Jezusa i wiwatowały na Jego cześć. To musiał być ktoś kogo warto byłoby przy okazji chociaż zobaczyć. Dlatego owi nieznanzi z imienia Grecy zwracają się do Filipa z prośbą, by „załatwić” im spotkanie z Jezusem, aby mogli zobaczyć kto to jest, skoro tak wiele się o

Nim mówi. Ewangelista nie zdradza, czy doszło do tego spotkania, ale na pewno jest to moment, w którym Jezus bardzo wyraźnie deklaruje, że czas najważniejszych wydarzeń na drodze zbawienia jest bardzo bliski.

Poganie chcą zobaczyć Syna Bożego, chcą poznać kim On jest. To jest punkt wyjścia dla misji, z jaką mają udać się w świat Apostołowie. Oni mają głosić Ewangelię tym, którzy są na nią otwarci, którzy poszukują spotkania, konfrontacji z żywym Bogiem, Bogiem, który pozwala się zobaczyć, z

którym można budować relację. Mają mówić o zbawieniu tym, którzy poszukują społeczności ludzi wierzących i ufających Bogu. Tych prawdopodobnie kilku poszukujących duchowej przystani Greków, staje się dla nas synonimem wszystkich ludzi, którym nie wystarcza powierzchowna religijność, dla których uczestniczenie w rytuałach bez duchowej refleksji i głębi jest marnowaniem czasu.

Tej głębi i istoty wiary w Boga objawionego w Jezusie Chrystusie możemy doświadczać dzięki temu, co wydarzyło się wkrótce po wypowiedzianych przez Jezusa słowach o ziarnie pszenicznym, które musi obumrzeć w ziemi, aby mogło wydać plon. Były to ostatnie słowa Jezusa, które w relacjach ewangelistów zostały przez Niego publicznie skierowane do tłumów. To słowa, które mogą wydawać się niedorzeczne, bo obumarciu kojarzy nam się raczej z zakończeniem czegoś, ze śmiercią, a nie z nowym początkiem. Tymi słowami Jezus wyjaśnia jednak istotę swojej śmierci i tego, co nastąpi po niej – Zmartwychwstania. Śmierć bezgrzesznego Syna Bożego jest jedyną możliwością, aby człowiek nie musiał doświadczać konsekwencji grzechu, którą jest potępienie i wieczne oddzielenie od Boga, ale by mógł cieszyć

się nadzieją zmartwychwstania. To pomaga nam również zrozumieć sens naszej śmierci, która kończy ziemski etap naszego życia. Każdy z nas jest jednym pszenicznym ziarnem, w którym drzemie zaczątek życia wiecznego. To jak ten zaczątek będziemy w naszym całym życiu pielęgnować, jak w jaki sposób będziemy traktować tę perspektywę na wieczność, będzie determinowało, co Bóg uczyni z tym po naszej śmierci. Pamiętajmy, że tym, którzy swoje życie zakotwiczyli w Bożej miłości, Bóg daje udział w

wieczności. By tego doświadczyć musimy tak jak owi poszukujący Grecy chcieć zobaczyć Jezusa, chcieć doświadczyć Jego obecności w życiu, chcieć zakotwiczyć się w Jego miłości. Jezus mówi: *Jeśli ktoś będzie Mi służył, uszanuje go Ojciec*. To jest istotą naszego chrześcijaństwa, to jest tęsknotą naszego życia, to jest nagrodą za nasze poszukiwanie więzi z Bogiem przez Jezusa Chrystusa. Niech naszą radością będzie to, że mamy przywilej należeć do ludzi zafascynowanych Jezusem. Amen.

Zapraszamy do uczestniczenia w ewangelickich nabożeństwach transmitowanych w TVP KULTURA o godz. 8.00 w następujących terminach:

12 marca 2023 – kościół Jezusowy w Jastrzębiu Zdroju

2 kwietnia 2023 – kościół w Międzyrzeczu

23 kwietnia 2023 – kościół Marcina Lutra w Białej

7 maja 2023 – kościół Jezusowy w Zielonej Górze

28 maja 2023 – kościół św. Krzyża w Słupsku

11 czerwca 2023 – kościół św. Krzyża w Nidzicy

2 lipca 2023 – kaplica w Opolu

16 lipca 2023 – kościół Wniebowstąpienia Pańskiego w Warszawie

6 sierpnia 2023 – kościół Świętej Trójcy w Szczecinie

20 sierpnia 2023 – kościół w Radomiu

10 września 2023 – kościół Pokoju w Świdnicy

1 października 2023 – kościół św. Szczepana w Toruniu

22 października 2023 – kościół ap. Piotra i Pawła w Tychach

12 listopada 2023 – kościół w Wiśle-Czarne

26 listopada 2023 – kościół Opatrzności Bożej w Zgierzu

10 grudnia 2023 – kościół „Eben-Ezer” w Dzięgielowie

24 grudnia 2023 – kaplica w Białymstoku

Humor z befką

Ekscelencja i rabin są dobrymi znajomymi i często rozmawiają i o podobieństwach i różnicach dotyczących ich posługi.

- *Od dawna interesuje mnie jak odbywa się katolicka spowiedź* - powiedział pewnego razu rabin - *Czy nie mógłbym kiedyś się przysłuchać takiej spowiedzi?*

Chociaż ksiądz miał opory, dał się namówić i pozwolił rabinowi ukryć się za konfesjonałem. Wkrótce do spowiedzi przychodzi młoda kobieta i mówi: *Chcę się wyspowiadać z moich grzechów, proszę księdza, okłamałam swojego męża!*

- *Ile razy go okłamałaś?* - pyta ksiądz.

- *Trzy razy.*

Jako pokutę zmówisz trzy razy Ojczenasz i złożysz ofiarę 5 złotych do skarbniki kościelnej.

Po tej spowiedzi ksiądz pilnie musiał wyjść z konfesjonału i kiedy do spowiedzi podeszła kolejna młoda kobieta rabin usiadł na miejscu duchownego.

- *Zgrzeszyłam* mówi kobieta, *okłamałam swojego męża!*

- *Hmm... – a ile razy?*

- *Jeden jedyny raz!*

- *No więc... zastanawia się rabin, w takim wypadku możesz to zrobić jeszcze dwa razy, proponuje, ponieważ mamy wyjątkową promocję - za trzy kłamstwa trzy Ojczenasze i 5 złotych.*

***

Ksiądz katolicki, ewangelicki i rabin chwalą się swoimi bohaterskimi czynami.

- *Ostatniej zimy, opowiada pierwszy, widzę, że w rzece tonie kobieta. Okropnie nie cierpię zimnej wody, ale gwizdżę na zimno, skaczę do wody i ratuję tę kobietę.*

Drugi mówi: *Pewnego dnia widzę, że dom mojego sąsiada stoi w płomieniach. Strasznie boję się ognia, ale gwizdżę na ogień, wbiegam do domu i ratuję sąsiada.*

Trzeci opowiada: *Otrzymuję telegram, że mój majątek w Paryżu jest w strasznym niebezpieczeństwie i powinienem tam natychmiast przyjechać. A niestety właśnie zaczyna się sabat. Ja gwizdżę na sabat i ratuję mój majątek!*

Prośby modlitewne

W Informatorze Parafialnym na stałe zagościła rubryka z propozycjami tematów do modlitwy, które dotyczą życia naszych parafii. To wsparcie, którego potrzebują nie tylko duchowni i rady parafialne, ale cała wspólnota parafii, czyli wszyscy jej członkowie - od najmłodszych do najstarszych.

Prośby modlitewne:

- o duchownych Kościoła, o rady parafialne, o wszystkich zaangażowanych w różne działania Kościoła i parafii;
- o prześladowanych chrześcijan w różnych krajach świata;
- o organizacje działające na rzecz pokoju;
- o rządzących w naszych miastach i w naszym kraju, o mądrość dla nich i odpowiedzialne działanie dla dobra wszystkich mieszkańców;
- o to, żeby Biblia była powszechnie czytana i prowadziła do poznania i wyznania Jezusa Chrystusa jako Zbawiciela i Pana;
- o chorych, samotnych, opuszczonych i o wszystkich, którzy przeżywają trudne momenty swojego życia;
- o wszystkie prowadzone przez naszą Parafię inicjatywy duszpasterskie i społeczne;
- o tych, którzy poszukują swojego duchowego „portu”;
- o nasze dzieci i młodzież, szczególnie tę przygotowującą się do konfirmacji;
- o naszych partnerów z Niemiec i Stanów Zjednoczonych;
- o wszystkich poszkodowanych w wyniku trzęsień ziemi w Turcji Syrii i w Europie
- o tych, którzy się smucą i doświadczają cierpienia;
- o pokój na świecie.

**EWANGELICKIE POMORZE
MIEJSCA I LUDZIE**

Słupsk i Pomorze Środkowe, to obszar, którego mieszkańcy są przywiązani do przestrzegania prawd biblijnych, ale i otwarci na nowinki religijne. Początki Reformacji na terenie miasta datuje się na 1517 r., kiedy to doszło do poważnego sporu z miejscowym duchowieństwem w sprawach podatkowych. Szerzenie podglądów Lutra zaowocowało przyjęciem luteranizmu przez słupszczan w 1525 r.

Po oficjalnym wprowadzeniu Reformacji Słupsk stał się miejscem pierwszej wizytacji kościelnej kierowanej przez J. Bugenhagena. Tutaj też siedzibę miała jedna z trzech superintendentur generalnych Pomorza.

Wiek XVIII obrodził aktywnością petystów, którzy stworzyli jeden z najaktywniejszych na Pomorzu ośrodków tego ruchu. Istotną rolę w ruchu petystycznym odgrywali duszpasterze z powiatu słupskiego. Jeden z nich P. Schimansky był herrnhutystą.

W XIX w. przychylność mieszkańców wobec nowinek religijnych oraz silne przywiązanie do prawd biblijnych, pozwoliły na działalność na tym terenie postaci znaczących w dziewiętnastowiecznym przebudzeniu religijnym, takich jak filozof F. Schlegelmacher, czy kompozytor G. Knak.

W latach trzydziestych i czterdziestych XX w. na terenie Pomorza Środkowego w Kościele ewangelickim ścierały się wpływy faszystów i ich przeciwników. W opozycji wobec biskupów K. Thoma i L. Müllera działało wielu członków Kościoła Wyznającego, w tym m.in. D. Bonhoeffer.

W Informatorze Parafialnym prezentujemy miejsca i osoby ważne dla dziejów pomorskiego ewangelicyzmu.

Parafia ewangelicka w Bytowie do 1945 roku.

Bytowianie mogli wcześniej zapoznać się z nauką ks. dr. Marcina Lutra dzięki licznym kontaktom z Gdańskiem i Słupskiem, znaczącymi ośrodkami Reformacji w tej części Europy. Kurt Meyer, dziejopis bytowskiego ewangelicyzmu wymienia ks. Gürgena Polzina, jako luterańskiego pastora Bytowa już około 1530 r.

W 1549 r. starostą bytowskim zo-

Nabożeństwa luterańskie w głównej farze miejskiej zalegalizowano oficjalnie w 1557 r., kiedy ewangelicka rada miejska przejęła kościół św. Katarzyny. Przez pewien czas toczył się spór pomiędzy Gryfitami a Radą Miejską o prawo powoływania ewangelickiego proboszcza Bytowa, ostatecznie rozstrzygnięty w 1570 r. przez króla Zygmunta Augusta na korzyść władz miejskich.

W ewangelickich opracowaniach historycznych jako bytowscy proboszczowie luterańscy wymieniani są: ks. Johann Kluge, ks. Joel

Poltzin, ks. Szymon Krofej (1579-90), ks. Laurentius Fischer (1625-39), ks. Georg Flos, ks. Christlieb Joachim Willich, ks. Jacob Hewelke (1699-1737), ks. Johann Friedrich Gulich (1738-72), ks. Samuel Friedrich Nalantz (1773-85), ks. Ernst Friedrich Pormann (1785-98), ks. Daniel Gottfried Scheerbarth (1798-1808), ks.

Abraham Daniel Berndt (1810-42), ks. Friedrich Eduard Fischer (1843-52), ks. Hans Friedrich Theodor von Stosch (1852-84), ks. Paul Otto Eduard Neumann (1885-96), ks. Gerhard Johannes Isidor Preusz (1897-1910), ks. Friedrich

Kościół Elżbiety (ok. 1900)

stał Bartłomiej Suawe, pierwszy ewangelicki biskup kamieński, co przyspieszyło postępy Reformacji na tym terenie. W 1551 r. zaprzestano płacenia dziesięciny Kościołowi katolickiemu oraz wzniesiono ewangelicki kościół na Górcie.

Wilhelm Wurms, ks. Albert Rentz, ks. Joachim Hoepfener, ks. Max Hermann Konrad Kob (1925-37), ks. Wilhelm Range, ks. Heinrich von Baer (1933-45), ks. Johannes Albert Hoheisel (1932-39).

Pierwsza ewangelicka wizytacja kościelna w Bytowie miała miejsce w 1560 r. Wizytacje miały na celu zinwentaryzowanie mienia kościelnego i uregulowanie kwestii finansowych. W ramach organizacyjnych nakreślonych w ordynacji kościelnej Jana Bugenhagena z 1535 r. zaczęły powstawać lub były reorganizowane szkoły. Druga faza tego procesu nastąpiła po wydaniu kolejnej ordynacji kościelnej w roku 1563. Wówczas prawdopodobnie powstała szkoła w Bytowie. Jej nauczycielem był ks. Sz. Krofey, nadzór nad nauczaniem sprawował proboszcz ewangelicki, a patronat należał do rady miejskiej.

Luteranizm głosił prawo każdego człowieka do interpretacji Pisma Świętego. Było to możliwe, gdy wierzący umiał czytać i miał dostęp do Biblii w zrozumiałym języku. Dla realizacji tej koncepcji konieczne było dokonanie przekładów Pisma na języki nowożytnie. „Mały katechizm” Marcina Lutra był rodzajem przewodnika po Biblii i również musiał być

przetłumaczony. Za pierwociny literatury kaszubskiej uważa się przekłady z języka niemieckiego autorstwa pomorskich duchownych luteranckich: ks. Szymona Krofeya i ks. Michała Mostnika. W przypadku tego pierwszego działającego na ziemi bytowskiej były to: „Cwiczenie Katechismowe, przez Pytania y Odpowiedzi, według Przetłumaczenia Szymona Krofeya” oraz „Duchowne pieśni D. Marcina Luthera y ynszych nabożnych mężow. Z niemieckiego w Sławięsky ięzyk wilozone Przes Szymana Krofeya sługe słowa Bozego W Bytowie. Drukowano w

Gdainsku przez Jacuba Rhode. Roku Pańskiego 1586”.

Pismo Święto w języku polskim na terenie ziemi bytowskiej mogło pojawić się po 18 listopada 1632 r., kiedy to ukazało się pierwsze wydanie „Biblii Gdańskiej”. Wcześniej w roku 1606 wydano „Nowy Testament Pana naszego Jezusa Chrystusa z greckiego na polski język z pilnością przełożony: A teraz znowu przejrzany y z dozwoleniem Starszych wydany. W Gdańsku drukowano u wdowy Guilhelma Guilmothana Roku Pańskiego 1606”.

Sytuacja języka polskiego w bytowskim Kościele ewangelickim znacznemu osłabieniu uległa na skutek antypolskiej atmosfery w regionie będącej pokłosiem najaz-

dów napoleońskich i francusko-polskiej okupacji Pomorza. W latach 1810-18 czasowo zaprzestano nawet odprawiania polskojęzycznych nabożeństw w bytowskim kościele na Górcie i w kaplicy w Sominach. Ostateczne – już nieodwracalne – zaprzestanie obrzędów i kazań w języku polskim na ziemi bytowskiej nastąpiło w 1859 r.

Próby rekatolicyzacji Bytowa, podejmowane w latach 1637-57 przez dr Mateusza Jana Judyckiego, spotkały się z oporem ze strony rady miejskiej i mieszkańców Bytowa. Nabożeństwa luterzańskie w kościele św. Katarzyny zaprzestano odprawiać od 1643 r., prawdopodobnie po zbrojnej interwencji wojewody chełmińskiego. W

rękach ewangelickich pozostał kościół na Górcie, luteranie mogli także odprawiać nabożeństwa w Bramie Słupskiej oraz wybudować oratorium na piętrze Ratusza. Przymusowa rekatolicyzacja nie przyniosła Kościołowi luteranickiemu ubytku wiernych na terenie Bytowa.

Od 1658 r. zaczął się okres reewangelizacji ziemi bytowskiej, odbudowa struktur Kościoła ewangelickiego, powoływanie nowych pastorów. W 1662 r. w Bytowie powołano osobny Podkonsystorz ewangelicki dla starostwa lęborsko-bytowskiego, którego siedzibę od 1695 r. przeniesiono do Lęborka. W 1775 roku w miejsce Podkonsystorza stworzono trzy inspekcje, bytowską kierował miejscowy proboszcz ks. S. Nalenz. W 1798 r. inspektorat bytowski połączono z inspekcją lęborską. Okręgiem lęborsko-bytowskim kierowali: ks. Georg Fleicherr z Lęborka (1798-1804) i ks. D. Scheerbarth (1804-08). Ten drugi początkowo z tytułem prepozyta, a od 1806 r. superintendenta.

W 1810 r. w skład Synodu Bytowskiego wchodziły parafie w Bytowie, Borzytuchomiu, Pomysku Wielkim i Tuchomiu. Synod ten powiększono w 1871 r. o parafie

w Budowie, Cetyniu, Kołczygłowach i Nożynie, w 1878 o parafię w Ugoszczy, w 1894 r. o parafię w Jasieniu, a w 1900 r. o parafię w Trzebielinie.

Po I wojnie światowej bytowską społeczność ewangelicką podzielono na dwa zbory: zachodni (przy kościele św. Jerzego), do którego obok zachodniej części Bytowa należały też Dąbie, Gost-

Ołtarz ambonowy w kościele na Górcie
(stan przed II wojną światową)

kowo, Udorpie, Mądrzechowo wraz z okolicami, oraz wschodni z kościołem Elżbiety (wschodnia część Bytowa wraz z Ząbinowicami, Grzmiącą, Niedarzynem, Mo-

krzynom, Osiekami). W związku z tym parafia bytowska uzyskała dwa etaty proboszcza z odrębnymi siedzibami parafialnymi (przy Bismarckplatz / ul. Drzymały oraz przy Hindenburgstraße / ul. Mierosławskiego). W 1925 r. z parafii bytowskiej wydzielono trzeci zbor z siedzibą przy kościele Gustawa Adolfa w Niezabyszewie, do którego należeli też mieszkańcy Dąbrówki i Sierzna.

W ostatnich latach swojego istnienia bytowska parafia ewangelicka była podzielona na trzy zbory: zachodni (w 1939 roku 5729 parafian, w tym 3925 w mieście) i wschodni (5459 wiernych, w tym 4351 mieszkańców Bytowa) oraz wiejski (Niezabyszewo – 472 osoby, Dąbrówka – 354 osoby, Sierzno wraz z majątkiem – 351 wiernych).

Kościół bytowskiej parafii ewangelickiej

Kościół św. Katarzyny z 1 poł. XIV. Świątynią ewangelicką był od co najmniej 1557 roku. Nabożeństwa luterańskie zaprzestano w nim odprawiać prawdopodobnie pod koniec 1642 r. w wyniku przymusowej rekatolicyzacji, która przyniosła Kościołowi ewangelickiemu straty w majątku, ale nie

odebrała wiernych. Nabożeństwa przeniesiono do Bramy Słupskiej, a po wybudowaniu w latach 1668-72 specjalnej sali modlitw do Ratusza.

Kościół św. Katarzyny pierwotnie posiadał dwie nawy (nawa główna i północna), w późniejszym okresie dobudowano nawę południową. Pierwsza budowla była bez wieży. W ciągu wieków był wielokrotnie niszczony i odbudowywany. W 1716 r. po zniszczeniach wojny północnej, odbudowany został jako świątynia jednonawowa z wieżą. Posiadał barokowe wyposażenie. Z jego dawnego wyposażenia zachowała się skarbonka z 1723 r. W 1945 r. uległ zniszczeniu. W 1964 r. wieżę zrekonstruowano i nosi nazwę: Gotycka Wieża św. Katarzyny i jest oddziałem Muzeum Zachodniokaszubskiego.

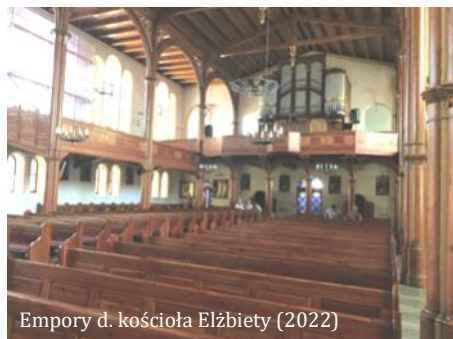
Kościół Elżbiety z lat 1847-54, zbudowany wg projektu Friedricha Augusta Stülera, na wzór kościoła apostoła Mateusza w Berlinie. Jest typowym przykładem trójnawowego kościoła halowego. Od północy elewacja nawy środkowej przechodzi w wysoką kwadratową wieżę zamkniętą arkadową galerijką. Ośmioboczny trzon

wieży zwieńczony został stożkowym hełmem.

Od wybudowania, aż do 1945 r. obiekt funkcjonował jako ewangelicki kościół im. Elżbiety (niem. Elisabethkirche). Po II wojnie światowej przejęli go katolicy i zmienili nazwę na św. Katarzyny. Na uwagę zasługują empory, organy z 1854 r. oraz dwa dzwony z lat

Prezbiterium d. kościoła Elżbiety (2022)

Empory d. kościoła Elżbiety (2022)

1820-21, pochodzące z fundacji króla Fryderyka Wilhelma III.

Kościół Jerzego na Górcie wybudowany został w latach 1675-85 jako świątynia ewangelicka w charakterystycznym stylu ryglowym. Po II wojnie światowej użytkowany był przez parafię metodystyczną. W latach 80-tych XX w. przebudowany został na cerkiew grekokatolicką. Kościół zwany był Kaszubskim (odbywały się w nim nabożeństwa w języku polskim). Do zakończenia II wojny światowej świątynia funkcjonowała pod imieniem Jerzego (Georgkirche), jednakże jej popularną nazwą był „kościół na Górcie” (Bergkirche).

Od XV funkcjonowała drewniana kaplica prywatna. Pierwsza wzmianka o niej jest niedatowana i pochodzi ze sprawozdania rady miasta, gdzie napisano o wybudowaniu kaplicy przez burmistrza Nikolausa Blome i jego żonę Gertrudę. Na podstawie dokumentów dot. fundatora można szacować jej wybudowanie na ok. 1470 r. W 1490 r. potwierdzono nadanie wdowie Gertrudzie kaplicy „poza murami miasta Bytowa”. W 1491 r. spadkobiercą kaplicy został proboszcz Georg Wolder, który przekazał patronat świątyni radzie miasta.

Kościół na wzgórzu został zbudowany przez ewangelików w 1551 r. na miejscu wcześniejszej kaplicy. Budynek był drewniany. Użytkowali go luteranie z terenów wiejskich. Kazania w miejscowym dialekcie wygłaszali tu diakoni, m.in. ks. Sz. Krofey. W okresie kontrreformacji prawo do posiadania kościoła było skutecznie

Do 1637 r. świątynia służyła jako kościół pogrzebowy, następnie jako kościół miejski do czasu wybudowania oratorium w ratuszu (ok. 1670), przejściowo także po 1700 r. (w okresie odbudowy spalonego ratusza).

W 1673 r. kościół uległ zniszczeniu z powodu huraganu. W latach 1675-85 obiekt odbudowano do

Fragment Mapy Lubinusa z 1618

bronione i nieprzerwanie należał do ewangelików.

Na mapie Lubinusa z 1618 r. kościół widać na rycinie miasta Bytowa, jako świątynię na wzgórzu z czterospadowym dachem, zakrytą oraz wieżą pośrodku dachu.

obecnej formy jako murowany, z czterospadowym dachem, pokrytym gontem i małą wieżyczką pośrodku dachu świątyni.

W 1843 r. po 30 latach nieużytkowania kościół został poddany gruntownej renowacji, ze względu

na potrzebę użytkowania świątyni w trakcie budowy kościoła Elżbiety. W latach dwudziestych XX wieku kościół - po kolejnym okresie nieużytkowania - nabożeństwa zostały przywrócone. Kościół stał

się wtedy siedzibą zachodniej parafii miejskiej.

Kościół ewangelicki w Niezabyszewie wybudowany został w 1925 roku jako kościół Gustawa Adolfa ze środków ewangelickiej

Fundacji im. Gustawa Adolfa (Gustav Adolf Werk). Plebanię zbudowano dopiero w 1929 r., miała 9 pokoi, centralne ogrzewanie, i jak na tamte czasy była nowoczesna. Jej pomieszczenia były bardzo ładne, duże i jasne.

W przebudowanych budynkach niezabyszewskiego kościoła i plebanii mieści się obecnie Szkoła Podstawowa im. marszałka Józefa Piłsudskiego.

Kościół Gustawa Adolfa w Niezabyszewie (1939)

Ołtarz ambonowy w Niezabyszewie (1939)

ks. Szymon Krofey (* ok. 1545 Dąbie - † 1590), duchowny ewangelicki, pisarz religijny, Kaszub; syn Jurgena, wolnego sołtysa wioski Dąbie; 1567 studia w Wittenberdze; 1569 diakon ewan-

struktur Pomorskiego Kościoła Ewangelickiego; 1544 mianowany superintendentem kołobrzeskim; 5 V 1545 instalacja na biskupa kamieńskiego; podejmował zabiegi o przyjęcie Pomorza do unii

Herb biskupa kamieńskiego od XVI

szmalkaldzkiej; 1 VIII 1549 zmuszony do złożenia urzędu biskupa, pozostawał urzędnikiem kancelarii książęcej; zachował dożywotnio tytuł biskupa seniora i uposażenie; 1549-61 starosta bytowski; 1561-66 nie pełnił już żadnych funkcji; ostatnie lata mieszkał w Bytowie; VIII 1534 ślub z Gertrudą, córką Ewalda von Zitzewitz; dwóch synów: Johannes (* 13 X 1537), Jürgen (* 19 IV 1541 Bytów).

Jan Wild

O tym, co za nami

Posiedzenie Rady Parafialnej

4 lutego odbyło się posiedzenie Rady Parafialnej, na którym omawiano sprawozdawczość Parafii za 2022 rok i ustalono porządek Zgromadzenia Parafialnego.

Spotkanie Rady Diecezjalnej

10 lutego w naszej Parafii odbyło się posiedzenie Rady Diecezjalnej naszej Diecezji. Po obradach miała miejsce wizytacja Parafii polegająca na kontroli prawidłowości prowadzenia dokumentacji metrykalnej, księgowej i administracyjnej. Rada Diecezjalna nie miała zastrzeżeń do kontrolowanych dokumentów. Przed przystąpieniem do obrad Rada obejrzała pomieszczenia wyremontowanego budynku Słupskiego Centrum Diakonii i Dialogu przy ul. Traugutta 16. W skład Rady Diecezjalnej wchodzi biskup diecezji, radca duchowny, kurator diecezji oraz radca świecki.

Komisja Rewizyjna

W sobotę 11 lutego w Słupskim Centrum Diakonii i Dialogu swoje posiedzenie odbyła Parafialna

Komisja Rewizyjna, która dokonała kontroli dokumentów finansowych Parafii za 2022 rok.

Zgromadzenie Parafialne

Doroczne Zgromadzenie Parafialne odbyło się w niedzielę 12 lutego po nabożeństwie. Podczas Zgromadzenia proboszcz parafii przedstawił informacje o działaniach Parafii w Słupsku w 2022 roku, dane statystyczne za 2022 rok, sprawozdanie finansowe za rok miniony oraz preliminarz budżetowy na rok 2023. Na wniosek Parafialnej Komisji Rewizyjnej Zgromadzenie udzieliło absolutorium Radzie Parafialnej za rok 2022. W Zgromadzeniu wzięło udział 22 uprawnionych członków.

Ku pojednaniu

Tegoroczna Ekumeniczna Droga Krzyżowa organizowana przez Parafię Rzymskokatolicką pw. Jana Kantego oraz Fundację Wspierania Inicjatyw Niekonwencjonalnych odbyła się w piątek 24 lutego, w pierwszą rocznicę napaści Rosji na Ukrainę. Droga, zgodnie z katolicką tradycją prowadziła przez 14 stacji. Poszczególne stacje umiejscowione były w lesie, na trasie do Górki Narciarza. Mini rozważania na poszczególnych

stacjach odczytywali duchowni - ks. Wojciech Filimon (KRK) i ks. Wojciech Froehlich (KEA) i świeccy. Drogę krzyżową słowem, pieśnią Hevenu Shalom oraz błogosławieństwem zakończył ks. Wojciech Froehlich.

Uczymy się od siebie

W ramach realizacji projektu dla uchodźców wojennych z Ukrainy odbyły się 2 spotkania organizacyjne dla chętnych do wzięcia udziału w projekcie. Pierwsze z nich 21 lutego, na którym do udziału w projekcie zapisało się 40 osób, drugie 25 lutego, na którym do udziału w projekcie zgłosiło się 50 osób. Oferta projektu obejmuje przede wszystkim naukę języka polskiego, korepetycje z j. angielskiego oraz niemiec-

Ukraińskie nabożeństwo

Na prośbę Ukraińskiego Kościoła „Nowej Generacji” w sobotę 25 lutego odbyło się nabożeństwo z udziałem pastora Antona Tiszczenki. Spotkanie zgromadziło ponad 100

osób dla dzieci i młodzieży, jak również wymianę kulturową, kurs pierwszej pomocy przedmedycznej oraz opiekę dla dzieci podczas zajęć językowych. Realizacja projektu zaplanowana jest do połowy czerwca 2023 roku. Ze środków Diakonii Katastrophenhilfe, dzięki którym jest możliwość realizacji projektu został także zakupiony sprzęt multimedialny i audiowizualny jak również część wyposażenia (stoły, sprzęt AGD) itp. Zajęcia projektowe odbywać się będą zgodnie z ustalonym harmonogramem w tygodniu (poniedziałek-środa 16.00-17.30 oraz w soboty).

osób z Ukrainy przebywających w Polsce.

PRZEKAŻ

1,5%

**TOTWÓJ
DAR
SERCA**

JESTEŚMY ORGANIZACJĄ
POŻYTKU PUBLICZNEGO

KRS 0000260697
www.diakonia.org.pl

**Aby przekazać środki na projekty naszej Parafii w celu szczegółowym
należy wpisać: *Diakonia Parafii Słupsk***

SKARBONKA DIAKONIJNA 2023

Czas miłosierdzia

W Czasie Pasyjnym podaruj seniorom
swoje wsparcie i modlitwę.

www.diakonia.org.pl

Wspomóż działania
Diakonii Polskiej

Nr konta:

78 1240 1037 1111 0000 0693 1384

Patroni
mediów

Akcje
wspierają

Spotkanie Pasyjne dla Seniorów

Ślupsk, Traugutta 16

SERDECZNIE ZAPRASZAMY NA SPOTKANIE PASYJNE, KTÓRE
ODBĘDZIE SIĘ 24 MARCA (PIĄTEK) O GODZ. 17:00.

W PROGRAMIE:

- WSPÓLNY ŚPIEW I ROZMAWIANIE PASYJNE
- KOLACJA, KAWA, CIASTO I ROZMOWY
- WYKONANIE PROJEKTU "WIELKANOC W SZKLE"

PROSZĘ POTWIERDZIĆ SWOJĄ OBECNOŚĆ DO 18.03. NA
NUMER 509 330 184

Kobiety w Akcji
Parafia Ewangelicko-Augsburska

SPOTKANIA DLA KOBIET

CDD TRAUGUTTA 16

CZWARTY PIĄTEK MIESIĄCA

(PODCZAS PROJEKTÓW - CZEŚĆ 1)

GODZ. 17:00

- **REALIZOWANIE PROJEKTÓW
DIAKONIJNYCH**
- **DISKUSJE NA CIEKAWY TEMATY**
- **WIECZORY FILMOWE**
- **TWÓRCZE ZAJĘCIA**
- **SMACZNE PRZEKĄSKI**

Parafia Ewangelicko-Augsburska
w Słupsku

 **Ekstremalna
Droga Krzyżowa**

Słupsk

Serdecznie zapraszamy
na tegoroczną
Ekstremalną Drogę Krzyżową.
Będzie nam bardzo miło jeśli
uda się nam razem spędzić
to wyjątkowe nabożeństwo.

rozpoczęcie:

- kościół NSJ Słupsk
- 31.03.2023, godzina 19:45

www.edk.org.pl

<https://www.facebook.com/SLUPSK.EDK>

KALENDARZ I WYKAZ OFIAR OGÓLNOKOŚCIELNYCH

1. noworoczna na Fundusz Socjalny (sty.): 452,00 zł
2. na Fundusz Stypendialny (luty): 302,80 zł
3. na Diakonię Polską (1. n. pas.):
4. na Fundusz Bratniej Pomocy im Gustawa Adolfa:
5. na Domy Opieki (ofiara żniwna paźdz.):
6. na Fundusz Ewangelizacyjno-Misyjny (paźdz.):
7. Fundusz na Diasporę (list.):
8. Skarbonka Diakonijna:

SERDECZNIE DZIĘKUJEMY ZA WSZELKIE DAROWIZNY ZŁOŻONE NA RZECZ PARAFII! ZACHĘCAMY DO REGULARNEGO OPŁACANIA SKŁADKI KOŚCIELNEJ

Składkę można opłacać w kancelarii parafialnej lub przelewać na konto parafialne z dopiskiem darowizna - składka kościelna rok imię i nazwisko (pozwoli to na odliczenie wpłaconej kwoty od podatku):

25160014621816836860000001

Dla innych darowizn obowiązują te same konta. Poniżej przedstawiamy wyciąg z regulaminu parafialnego dotyczący zasad opłacania składek kościelnych. Jednocześnie przypominamy, że pełnoprawny udział np. w wyborach do rady parafialnej lub jakichkolwiek głosowaniach podczas zgromadzeń parafialnych mają osoby, które znajdują się na liście parafialnej, czyli są członkami parafii pod względem formalnym, na co składa się również opłacenie składki kościelnej. Zachęcamy państwa do cyklicznych wpłat, które można realizować np. przez stałe, miesięczne zlecenia bankowe, rozkładając roczną należność na 12 mniejszych kwot (np. w przypadku, gdy miesięczne wynagrodzenie wynosi 2400 netto, to roczna składka kościelna wynosi 288 zł. Kwotę dzielimy przez 12, co daje nam miesięcznie 24 zł. W swoim banku dokonujemy zlecenia miesięcznej dyspozycji kwoty w wysokości 24 zł na konto bankowe parafii).

SKŁADKA KOŚCIELNA - Regulamin Parafialny Kościoła Ewangelicko - Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej ZASADY OGÓLNE

§ 7

1. Każdy członek Parafii, który został konfirmowany i ukończył 18 lat, zobowiązany jest do płacenia składek parafialnych. Składki te powinny wynosić **co najmniej 1%** jego dochodu.

2. W uzasadnionych przypadkach Rada Parafialna może zwolnić od tego obowiązku pojedynczych parafian bądź też określone grupy społeczne np. uczniów, studentów, bezrobotnych, czy też rodziny przeżywające okresowe trudności finansowe. W uchwale dotyczącej zwolnienia powinien być określony czas trwania tego zwolnienia.

PLAN NABOŻEŃSTW NA MARZEC/KWIECIEŃ 2023

DZIEŃ	SŁUPSK	SŁUPSK	LĘBORK	GARDNA
	D	PL		
05.03 2. pasyjna		10.30 		
12.03 3. pasyjna		10.30 	8.30	
19.03 4. pasyjna		10.30 		
26.03 5. pasyjna (zmiana czasu)		10.30 	8.30	
2.04 Niedziela Palmowa		10.30 		
06.04 Wielki Czwartek		10.30 		
07.04 Wielki Piątek	15.30 	17.00 	8.30 	11.00
09.04 Wielkanoc		10.30 	8.30	
16.04 1. po Wielkanocy		10.30 		
23.04 2. po Wielkanocy		10.30 	8.30	
30.04 3. po Wielkanocy		10.30 		

WYDARZENIA

DATA	GODZ.	WYDARZENIE	MIEJSCE
10.03	17.00	Spotkanie kobiet - „Kobiety w akcji”	SCDiD
15.03	19.00	Spotkanie dla zainteresowanych kościołem	SCDiD
24.03	17.00	Spotkanie pasyjne dla seniorów	SCDiD